

JUSTITIS MINISTERIET

Lovafdelingen

Dato: 19. april 2012
Kontor: Lovteknikkontoret
Sagsbeh: Michelle Argir Simon-
sen
Sagsnr.: 2011-773-0001
Dok.: 362819

NOTAT

om

undertegnelse af en revideret konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om arv og dødsboskifte

1. Indledning

I efteråret 2007 fik den nordiske familieretsekspertgruppe af Nordisk Embedsmandskomité for lovsamarbejde (EK-Lov) til opgave at udarbejde et udkast til revision af Konvention af 19. november 1934 mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om arv og dødsboskifte som ændret ved overenskomst 9. december 1975. Arbejdsgruppen har færdiggjort sit arbejde i april 2012.

En revision af den nordiske konvention om arv og dødsboskifte er bl.a. begrundet i, at det siden 1934 er blevet langt mere almindeligt at flytte fra et nordisk land til et andet, hvorfor det er væsentligt at sikre, at den gældende regulering på området tilgodeser de behov, som i dag findes på det arve- og testamentsretlige område.

Den reviderede konvention er for at bevare fælles nordiske lovvalgsregler tilpasset lovvalgsreglerne i Europa-Parlamentets og Rådets forslag til forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis (KOM(2009)154).

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Forordningen, som er omfattet af det danske retlige forbehold, forventes at kunne vedtages på et rådsmøde i juni (under det danske formandskab).

Undertegnelsen af ændringsoverenskomsten skal i henhold til forordningen ske, før forordningen er vedtaget.

Regeringen agter på Danmarks vegne at undertegne overenskomsten om den reviderede konvention i slutningen af maj 2012.

I det følgende redegøres under pkt. 2 for indholdet af den reviderede konvention. I pkt. 3 redegøres for, hvordan konventionen agtes implementeret i dansk ret. Pkt. 4 indeholder en sammenfatning.

2. Den reviderede nordiske konvention om arv og dødsboskifte

Som anført ovenfor er revisionen af konventionen bl.a. begrundet i, at det i dag er blevet langt mere almindeligt at flytte fra et nordisk land til et andet, hvorfor det er væsentligt at sikre, at den gældende regulering på området tilgodeser disse behov. I den forbindelse indgår også retsudviklingen siden konventionens udarbejdelse i 1930'erne, herunder bl.a. den højere grad af partsautonomi i relation til lovvalg, som den internationale retsudvikling går i retning mod.

De væsentligste ændringer vedrører således også konventionens regler om lovvalg, idet der med den reviderede konvention skabes adgang for arvelader til at træffe et lovvalg.

Den reviderede nordiske konvention om arv og dødsboskifte kan kun træde i kraft, hvis alle de kontraherende stater tilslutter sig ændringsoverenskomsten.

Artikel 1, som er udtryk for en nyaffattelse, angiver konventionens anvendelsesområde. Konventionen finder anvendelse i sager om arv og testamente efter en person, der ved sin død var statsborger og bosat i en kontraherende stat, medmindre andet følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning om kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og indførelse af et europæisk arvebevis. Henvisningen til forordningen om arv og skifte er begrundet i Sveriges og Finlands forpligtelse til at anvende forordningen forud for konventionen.

Det følger af konventionens *artikel 2*, at medmindre arvelader har bestemt andet i henhold til *artikel 3*, er det som hovedregel loven i den kontraherende stat, hvor arvelader var bosat ved sin død, der finder anvendelse i sager om ret til arv efter vedkommende. Det følger imidlertid af *artikel 2*, stk. 2, at hvis det undtagelsesvis fremgår af alle sagens omstændigheder, at den afdøde ved sin død havde en klart tættere tilknytning til en anden kontraherende stat end den, hvis lov skulle finde anvendelse i henhold til stk. 1, er det loven i denne anden stat, der skal anvendes på spørgsmål om ret til arv.

Der er tale om en ændring i forhold til konventionens nugældende bestemmelser, hvorefter dødsboer efter nordiske statsborgere, der er bosat i et af de nordiske lande på dødsfaldstidspunktet, som udgangspunkt skal behandles efter loven i det land, hvor afdøde har domicil på dødstidspunktet. Herfra gælder dog den undtagelse, at en arving eller legatar, for hvem spørgsmålet har retlig betydning, kan kræve, at lovgivningen i det land, hvor afdøde var statsborger, skal anvendes, såfremt afdøde ikke inden for de sidste 5 år før sin død har været bosat i domicilstaten. Den nugældende konvention indeholder endvidere særlige lovvalgsregler i *artikel 2* og *3* om en efterlevende ægtefælles mulighed for at sidde i uskiftet bo.

Artikel 3 giver som noget nyt arvelader mulighed for selv at træffe et lovvalg. Arvelader kan således bestemme, at retten til arv efter vedkommende skal afgøres efter loven i den kontraherende stat, hvor arvelader på tidspunktet for beslutningen eller ved sin død er statsborger. En arvelader, der er statsborger i flere kontraherende stater, kan vælge loven i en af disse stater. Har arvelader bestemt, at retten til arv efter vedkommende skal afgøres efter loven i en ikkekontraherende stat, skal gyldigheden heraf afgøres efter de almindelige regler, som gælder herom i hver kontraherende stat.

Artikel 3 a indeholder nye regler om formen for en bestemmelse om lovvalg. Ifølge denne skal en bestemmelse om lovvalg, for at være gyldig have den form, der er gældende for et testamente, eller fremgå af bestemmelserne i et testamente. Det samme gælder tilbagekaldelse af en sådan bestemmelse. Ved afgørelsen om gyldighed finder konventionens *artikel 8* om formkravene til testamentariske dispositioner tilsvarende anvendelse.

Det følger endvidere som noget nyt af *artikel 3 b*, at enhver af de kontraherende stater kan beslutte, at en bestemmelse om lovvalg, som nævnt i *artikel 3*, foretaget af en arvelader, der er bosat i den pågældende stat på tids-

punktet for lovvalget, ved et skifte i den pågældende stat kun er gyldig i forhold til arveladers ægtefælle eller samlever, hvis lovvalget er meddelt ægtefællen eller samleveren.

Artikel 5 om en efterlevende ægtefælles adgang til at sidde i uskiftet bo med adoptivbørn ophæves som følge af, at den nugældende konventions særlige lovvalgsregler vedrørende uskiftet bo afløses af generelle lovvalgsregler, som finder anvendelse på såvel arv som uskiftet bo.

Artikel 6 ophæves endvidere som konsekvens af de nye lovvalgsregler. Ifølge artikel 6 skal den, som i henhold til de nugældende artikler 1, 2 eller 3 begærer statsborgerlandets lov anvendt, om fornødent godtgøre, at betingelserne herfor foreligger, og fremlægge oplysninger om indholdet af statsborgerlandets lov.

Herudover ophæves *artikel 7*, hvorefter artikel 3 og 6 i den nordiske ægteskabskonvention anvendes ved deling af ægtefællers bo efter den enes eller begges død, for så vidt ikke andet følger af artikel 1, stk. 3. Med ændringerne af konventionens anvendelsesområde, jf. artikel 1, og de ændringer af den nordiske ægteskabskonvention, som trådte i kraft den 1. december 2008, giver henvisningen til ægteskabskonventionen ikke længere mening.

Konventionen indeholder i dag i artikel 8-10 særlige lovvalgsregler, for så vidt angår testamenter. Bestemmelserne herom svarer til reglerne i Haagerkonventionen af 5. oktober 1961 om lovkonflikter vedrørende formen for testamentariske dispositioner, jf. bekendtgørelse nr. 459 af 14. september 1976. Konventionen indeholder i dag endvidere særlige lovvalgsregler om behandlingen af arvepagter, arveafkald og døds-gaver (artikel 12), visse spørgsmål om fast ejendom (artikel 13), adoptioners arveretlige virkning (artikel 14), forbrydelse af retten til arv og arveløsgørelse (artikel 15), forældelse af retten til arv (artikel 16) samt arveladers gæld (artikel 17 og 18).

I forhold til *artikel 8-12 og 16* sker der med den reviderede konvention – ud over rent redaktionelle ændringer – alene ændringer, som er nødvendiggjort af de nye lovvalgsregler i artikel 2 og 3.

Artikel 13 og 14 ændres ikke, hvorimod *artikel 15* – hvorefter spørgsmål om forbrydelse af retten til arv eller legat og om adgang til at gøre en arving arveløs, når arveladeren var statsborger i en af staterne, skal bedømmes efter loven i den af staterne, hvor den pågældende ved sin død var bosat – ophæves. Ophævelse af artikel 15 er begrundet i, at de nordiske lan-

des regler på dette område ligner hinanden i en sådan grad, at det ikke er fundet nødvendigt at opretholde en særskilt regulering af spørgsmålet.

Artikel 17 og 18 er i det væsentligste uændret. Det følger af artikel 17, 1. pkt., at arvingers ansvar for gæld efter en statsborger i en kontraherende stat eller for opfyldelse af legat eller testamentarisk pålæg bedømmes efter loven i den kontraherende stat, hvor arvelader ved sin død var bosat. Artikel 17, 2. pkt., hvorefter bestemmelsens 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse på arveladers eventuelle underholdspligt over for et barn født uden for ægteskab og dette barns mor, ophæves dog, idet der i de kontraherende stater ikke længere findes en særlig regulering heraf. I artikel 18 er der foretaget en mindre ændring af ordlyden.

Artikel 19-26 omhandler skiftebehandling og kompetence.

I medfør af konventionens artikel 19, stk. 1, henhører skiftebehandlingen som hovedregel under retterne i den kontraherende stat, hvor afdøde var bosat ved sin død. Uskiftede boer skiftes dog ifølge artikel 19, stk. 2, i deres helhed i den stat, hvor den længstlevende ægtefælle er bosat eller ved sin død var bosat. Ifølge artikel 19, stk. 3, omfatter behandlingen af boet også formue, som findes i de andre kontraherende stater.

Det fremgår af artikel 20, at spørgsmål om en efterlevende ægtefælles ret til på skifte at udtage visse ejendele mod eller uden vederlag bedømmes efter den lov, som ifølge artikel 19 er bestemmende for behandlingen af boet. Det samme gælder ægtefællens adgang til på skifte at opnå udsættelse med udbetalingen af en arvelod, mod at arvingen får panteret for sin fordring, dog således at panteret i ejendele, som findes i de andre stater, kun kan stiftes efter de der gældende regler.

Ifølge artikel 21 hører tvistigheder om retten til arv eller legat efter nogen, som var statsborger i en kontraherende stat og var bosat i en sådan stat, om en ægtefælles rettigheder eller om fordringer, som gøres gældende mod dødsboet og ikke mod arvingerne eller ægtefællen personlig, under retterne i den stat, hvis lov efter artikel 19 er bestemmende for behandlingen af boet. Er parterne enige, kan sagen dog anlægges i en anden kontraherende stat, medmindre boet allerede er under behandling i en af de kontraherende stater.

Artikel 22-26 regulerer forskellige spørgsmål i relation til bobehandlingen. Det drejer sig om bistand til registrering, opbevaring og salg af ejendele

(artikel 22), indskrænkninger i fordringshaveres ret til tvangsfuldbyrdelse (artikel 23), fortrinsret for fordringer (artikel 24), tinglysning (artikel 25) og behandlingen af fordringer, registreret skib og luftfartøj (artikel 26).

Artikel 19-26 er – bortset fra nogle få redaktionelle ændringer og indføjel-
se af begrebet bobestyrerbehandling i artikel 21, 23 og 24 – uændret.

Konventionen indeholder endelig i artikel 27 og 28 regler om anerkendelse og fuldbyrdelse af skiftebehandlinger omfattet af konventionen.

Ifølge artikel 27, stk. 1, er en afgørelse truffet i en kontraherende stat om, at et bo som omhandlet i artikel 19 skal behandles af retten, skifteretten, ”boudredningsman”, bobestyrer eller testamentseksekutor eller skiftes under medvirken af ”skiftesman”, eller at det skal udleveres til privat skifte, også bindende i de andre stater. Det samme gælder ifølge artikel 27, stk. 2, afgørelser om en efterlevende ægtefælles ret til at sidde i uskiftet bo. Artikel 27, stk. 2, om den bindende virkning af afgørelser om uskiftet bo op-
hæves på linje med ophævelsen af de øvrige bestemmelser, hvor spørgs-
målet om uskiftet bo er særskilt reguleret. *Artikel 27* er – bortset fra ophæ-
velsen af stk. 2 og en indføjel-
se af bobestyrerbehandling – uændret.

Ifølge artikel 28 skal anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser og forlig om ret til arv eller legat mv. afgøres efter loven i det land, hvor anerken-
delse og fuldbyrdelse søges. *Artikel 28* er uændret.

Ifølge artikel III finder konventionen ikke anvendelse på Færøerne eller Grønland, men kan efter forhandling mellem det danske justitsministerium og de øvrige kontraherende stater ansvarlige ministerier sættes i kraft med de ændringer som de færøske eller grønlandske forhold tilsiger. Den nordiske konvention om arv og dødsboskifte fra 1934 og ændringsoveroverens-
komsten fra 1975 gælder for Grønland, mens det fremgår af § 4 i bekendtgørelse nr. 348 af 24. juni 1976 om ikrafttræden af konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om arv og dødsboskifte, at den oprindelige affattelse af konventionens artikel 4 og 5 i dag gælder for Færøerne.

Af artikel IV følger det, at overenskomsten træder i kraft den første dag i den 2. måned efter den måned, hvor den sidste kontraherende stats godkendelses- eller ratifikationsinstrument deponeres hos det danske udenrigsministerium. En forudsætning for overenskomstens ikrafttræden er dog, at Europa-Parlamentets og Rådets forslag til forordning om kompe-

tence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser vedrørende arv, om accept og fuldbyrdelse af officielt bekræftede dokumenter vedrørende arv og om indførelse af et europæisk arvebevis er trådt i kraft.

3. Implementering af den reviderede konvention i dansk ret

Det fremgår af arvelovens § 98, stk. 1, at regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om arv. Disse overenskomster finder anvendelse her i riget efter bekendtgørelse i overensstemmelse med de gældende regler. Endvidere fremgår det af stk. 2, at justitsministeren kan fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om arv.

Arvelovens § 98 om regeringens adgang til at indgå internationale overenskomster på det arveretlige område er (for så vidt angår de nordiske lande) en videreførelse af den tidligere arvelovs § 80 a, som for Danmarks vedkommende sammen med en tilsvarende bestemmelse i en forordning om arv fra 1845 dannede grundlag for indgåelse og gennemførelse af den nordiske overenskomst af 9. december 1975 om ændring af den nordiske konvention af 19. november 1934 om arv og dødsboskifte, jf. bekendtgørelse nr. 348 af 24. juni 1976 om ikrafttræden af konvention mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om arv og dødsboskifte.

Samtidig med oversendelse af overenskomstudkastet om den reviderede konvention om arv og dødsboskifte til Folketingets Retsudvalg vil det blive sendt i høring hos relevante myndigheder og organisationer mv.

Herefter agter regeringen at undertegne overenskomsten om den reviderede konvention om arv og dødsboskifte. Undertegnelsen forventes at finde sted i slutningen af maj 2012.

En gennemførelse af den foreliggende overenskomst om revision af den nordiske konvention vurderes at kunne ske uden lovændringer, og overenskomsten vurderes ligeledes at kunne tiltrædes uden Folketingets samtykke efter grundlovens § 19.

4. Sammenfatning

Som det fremgår af ovenstående agter regeringen at undertegne den reviderede nordiske konvention om arv og dødsboskifte i slutningen af maj 2012.

Det er regeringens hensigt, at konventionen herefter tiltrædes og gennemføres i dansk ret ved udstedelse af en bekendtgørelse i medfør af arvelovens § 98.